

Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти
Харківської обласної державної адміністрації
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Галина ПОНОМАРЬОВА

ПОЛОЖЕННЯ
ЩОДО РОЗРОБКИ СИЛАБУСУ
ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ
(сформовано на основі рекомендацій Національного
агентства із забезпечення якості вищої освіти)

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні Вченої ради

(протокол № 12 від 07.06.2023)

Харків, 2023

1. Загальні засади

Організація освітнього процесу у Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради базується на принципах достатності наукового, пізнавального, інформаційного та методичного забезпечення, що надає можливості для самостійного творчого опанування й осмислення знань та прояву творчої та дослідницької ініціативи здобувачів вищої освіти.

Важливим аспектами інтеграційних процесів, що відбуваються у європейському освітньому просторі, є введення двоступеневої системи навчання і запровадження інноваційних освітніх технологій. Однією з таких технологій є кредитна трансферно-накопичувальна система організації освітнього процесу. Принцип навчання полягає в тому, що навчальний матеріал кожного освітнього компонента відповідно до його обсягу та змісту поділяється на окремі компоненти, які також структуруються відповідно до мети і завдання навчальної дисципліни. Навчальний матеріал освітнього компонента поділяється на змістові модулі й передбачає організацію засвоєння знань за програмою, що складається з логічно завершених навчальних елементів.

Порядок та обсяг вивчення освітніх компонентів визначається навчальним планом. На його основі розробляється робочий навчальний план. Індивідуальна траєкторія навчання здобувача вищої освіти регулюється індивідуальним навчальним планом студента та індивідуальним планом освітньо-наукової роботи аспіранта.

2. Основні терміни і визначення

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання і провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати

досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
  - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
  - надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації».

Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС) – це система, розроблена для забезпечення єдиного загальноєвропейського підходу до оцінювання та порівняння освітніх досягнень здобувачів вищої освіти (слухачів та курсантів), що навчаються в різних закладах вищої освіти, та їхнього академічного визнання. ЄКТС орієнтована на особу, що навчається, система накопичення і трансферу кредитів, яка ґрунтується на прозорості результатів навчання і освітнього процесу. Її метою є сприяння плануванню та оцінюванню окремих навчальних модулів, визнанню та підтвердженню кваліфікацій, а також мобільності здобувачів освіти.

Модуль – задокументована завершена частина освітньо-професійної (освітньо-наукової) програм (освітнього компонента, практики, атестації), що реалізується відповідними формами освітньої діяльності здобувача освіти.

Змістовий модуль – система навчальних елементів освітнього компонента, що засвоюються за допомогою відповідних методів навчання. Змістовий модуль є логічно завершеною частиною теоретичного та практичного навчального матеріалу з освітнього компонента і містить у собі, як правило, декілька лекційних тем, практичних (семінарських) занять, лабораторних робіт, розрахункових завдань і т. ін. Назву змістового модуля

доцільно формулювати як окрему тему освітнього компонента. Кількість змістових модулів з освітнього компонента визначає науково-педагогічний працівник, який відповідає за її викладання, і затверджує кафедра.

Навчальний елемент – автономний навчальний матеріал, призначений для засвоєння елементарної одиниці знання або уміння, який використовується для самонавчання або навчання під керівництвом викладача. Навчальні елементи групуються у змістові модулі, що є основними структурними одиницями освітнього компонента.

Заліковий кредит – це завершена задокументована частина (освітнього компонента, курсового проектування (роботи), практики тощо) навчання здобувача освіти, що підлягає обов'язковому оцінюванню та зарахуванню (залік або екзамен). Заліковий кредит складається із модулів, кожен з яких, у свою чергу, складається зі змістових модулів.

Кредит – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження (трудомісткості навчання) здобувача освіти при вивченні окремого освітнього компонента навчального плану. Він передбачає всі види навчальної діяльності здобувача: лекції, практичні (семінарські) заняття, лабораторні роботи, консультації, індивідуальну та самостійну роботи, курсову роботу (проектування), поточний та підсумковий контроль (екзамени, заліки, тестування), навчальні та виробничі практики чи інші види діяльності. Таким чином, кредит базується на повному навантаженні здобувача освіти і не обмежується лише аудиторними годинами. Ціна кредиту становить 30 академічних годин. Кількість кредитів освітнього компонента визначається діленням загального обсягу годин з освітнього компонента на ціну кредиту (з округленням до 0,5 кредиту).

Силабус – це документ, у якому роз'яснюється взаємна відповідальність викладача і здобувача освіти. В ньому представляються процедури (у т.ч. стосовно deadlines і принципів оцінювання), політики (включно з політикою академічної доброчесності) і зміст курсу, а також календар його виконання. У силабусі мають бути озвучені вимірювані цілі, які викладач ставить щодо свого освітнього компонента. Здобувач освіти має зрозуміти, чого він зможе навчитися, чим саме може бути корисним цей курс. Силабус окреслює концептуальний перехід від «здобування знань» і «одержання практичних навичок» до компетентностей, що їх може засвоїти здобувач освіти, вивчаючи цей компонент. Силабус включає в себе анотацію освітнього компонента, мету (компетентності), перелік тем, матеріали для читання, правила стосовно зарахування пропущених занять. На відміну від навчально-методичного комплексу освітнього компонента, силабус створюється безпосередньо для здобувача освіти.

3. Керівні принципи

- Силабус – це документ, який готується для здобувача освіти.
- Призначення документа: пояснити здобувачеві освіти суть і форму освітнього компонента.
  - Що від мене вимагається? («правила гри», політика викладача, дедлайни, оцінювання тощо).
  - Чому я навчуся, прослухавши цей курс? Які знання здобуду? Які навички отримаю?
  - Що буде результатом навчання (learning outcomes)?
  - Наголос на «практичності» вищої освіти відображає еволюцію думки щодо мети вищої освіти:

Класична освіти: «знання = добро» (мета ЗВО: «наповнення мізків знаннями»). Пізніше додалося «навчання практичних навичок» – вимога індустріалізації.

Сьогодні йде мова про «освіту як засіб набуття компетентностей».

- Через навчання здобувач освіти здобуває спроможність щось виконувати, чого не зміг би без освіти.
- Спроможність (компетентність) формулюється термінами, які не обов'язково відображають вимогу конкретної професії.

4. Модель силабусу, базованого на компетентностях: обов'язкові елементи

- Анотація курсу – місце певного освітнього компонента у програмі навчання; його мета; тематика.

***Порада:** в анотації можна (бажано) відобразити підхід викладача для того, щоб здобувач освіти розумів, з ким/чим матиме справу.*

- Мета курсу – компетентності, які здобувач освіти набуде в результаті навчання.
  - Організація навчання – перелік тем (загальні блоки).
  - Оцінювання – бажано з прив'язкою до мети курсу.

Якщо здобувач освіти має набутти певні компетентності, то логічно, їхнє набуття підлягає оцінюванню – не обов'язково шляхом підсумкової атестації (іспиту) чи перевірки рівня засвоєних знань (реферату). Кожен результат навчання повинен оцінюватися окремо.

- Політика курсу («правила гри»).
- Запізнені завдання, пропущені заняття (лікарняні, мобільність і т. ін.).
- Плагіат, академічна доброчесність, поведінка в аудиторії тощо.

Силабус освітнього компонента **погоджується** гарантом освітньо-професійної (освітньо-наукової/освітньо-творчої) програм, **затверджується, перезатверджується** протоколом кафедр.

Нижче наведено зразок титульної та інформаційної сторінки, а також шаблон документа.

Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти
Харківської обласної державної (військової) адміністрації
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

КАФЕДРА _____

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від _____

Завідувач кафедри

_____ Ім'я та ПРІЗВИЩЕ

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми

_____ Ім'я та ПРІЗВИЩЕ

_____

Силабус освітнього компонента

(назва ОК)

_____

Галузь знань

Спеціальність

Спеціалізація (за наявності)

Освітня програма (назва ОП)

Рівень вищої освіти (назва освітнього рівня)

20__ – 20__ навчальний рік

1. ОПИС КУРСУ

Назва освітнього компонента						
Інформація про освітній компонент	Галузь знань Спеціальність Спеціалізація (за наявності) Освітня програма (назва ОП) Рівень вищої освіти (назва освітнього рівня) Нормативний освітній компонент Рік підготовки _____ Семестр _____					
Тривалість курсу	Кількість годин/кредитів					
Структура курсу	Форма здобуття освіти	Кількість кредитів/годин	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	Семінарські заняття (год.)	Самостійна робота (год.)
	Денна					
	Заочна					
Відомості про викладача (викладачів)	Прізвище, ім'я, ім'я по батькові, науковий ступінь, вчене звання, посада					
Інформація для підтримання зв'язку з викладачем	електронна адреса або інші засоби зв'язку					
Графік консультацій	Покликання на графік консультацій викладача					
Методи навчання						
Форма підсумкового контролю	Залік/Іспит					

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

За рішення кафедри до анотації можуть бути додані пререквізити (попередні курси, на яких базується вивчення освітнього компонента) та постреквізити (освітні компоненти, для вивчення яких потрібні знання, уміння і навички, що здобуваються після закінчення вивчення даного освітнього компонента).

3. МЕТА Й ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

4. ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення курсу спрямоване на формування таких *компетентностей*:

Вивчення курсу спрямоване на досягнення таких *програмних результатів навчання*:

5. ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика викладача щодо здобувача освіти (щодо відвідування занять, наприклад).

Політика щодо академічної доброчесності.

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

6. СХЕМА КУРСУ

	Тема	Форма навчального заняття	Рекомендована література	Завдання для самостійної роботи	Кількість балів
Змістовий модуль 1.					
1.	Тема 1.	лекція 2 год. практ.зан. 2 год. сам. роб. 5 год.			практ.зан. 7, сам.роб. 3
2.	Тема 2.				
Змістовий модуль 1.					
	Тема 5.				

(Форма і зміст таблиці можуть бути видозмінені, на розгляд кафедри)

7. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ КУРСУ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУТИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Критерії оцінювання здобутих компетентностей здобувачів освіти	<p>Оцінювання здобутих компетентностей студентів здійснюється відповідно до вимог кредитної трансферно-накопичувальної системи організації освітнього процесу. Форми контролю: поточний, підсумковий модульний, семестровий підсумковий (іспит). Оцінюються усні й письмові відповіді, доповіді, тести, контрольні роботи, практичні завдання, презентації, реферати, самостійна робота, залік, іспит відповідно до внутрішнього Порядку оцінювання здобутих компетентностей здобувачів освіти.</p> <p>При проведенні семестрового контролю у формі диференційованого заліку (іспиту) підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється за результатами поточного контролю та підсумкового контрольного заходу. У цьому випадку результати як поточного, так і підсумкового контролю оцінюються за 100-бальною шкалою кожен з ваговими коефіцієнтами відповідно 0,6 та 0,4.</p>				
	Поточний контроль		ІНДЗ (за наявності)	Підсумковий контроль	З
	Контроль СРС				агалайна
	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Екзам ен/Залі к		

	Теми	Бали за поточний контроль	Бали за СРС	Теми	Бали за поточний контроль	Бали за СРС	Max 100 (k=0,4)	S _{заг} =0,6□S _{підс} +0,4□S _{екзамен/залік}
	T 1	7	3	T 6	7	4		
	T 2	7	3	T 7	7			
	T 3	7		T 8	7	3		
	T4	7	4	T 9	7	3		
	T5	7		T 10	7			
	Усього	35	10	Усього	35	10		
	Max	45	Max	45	10			
max 100 (k=0,6)								100
<p>До перелічених складників модульної оцінки можуть нараховуватися додаткові бали (ІНДЗ) за участь студента в науково-дослідній роботі, підготовці публікацій та робіт на конкурси, участь в олімпіадах тощо. Кількість додаткових балів визначається відповідно до Положення про неформальну освіту, але в сумі не більше 100 балів разом з переліченими складниками модульної оцінки.</p> <p>(Для зразка подано орієнтовне оцінювання освітнього компонента)</p>								
Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів на семінарських та практичних заняттях								
Критерії оцінювання самостійної роботи здобувачів вищої освіти								
Орієнтовні питання до іспиту з освітнього компонента		<p>На іспит виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.</p> <p>Питання проведення іспиту/заліку повинні бути визначені у силабусі.</p>						
Шкала оцінювання: національна та ECTS		Сума балів за всі види навчальної	Оцінка	Оцінка за національною шкалою				
			а	для екзамену,		для заліку		

діяльності	ECTS	курсного проекту (роботи), практики	
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА
(*основна та Інтернет-ресурси*)